

RODOVO PODMIENENÉ NÁSILIE AKO PROBLÉM SOCIÁLNEJ PRÁCE

ĽUBICA LIBÁKOVÁ

Stupeň, forma, ročník štúdia: Mgr., denná, 1.

Študijný program: sociálna práca

Konzultant: doc. Mgr. Monika Bosá, PhD.

Kľúčové slová: násilie, rodovo podmienené násilie, párové vzťahy, ženy zažívajúce násilie, sociálna práca, možnosti pomoci, služby určené pre ženy zažívajúce násilie

Problematiku rodovo podmieneného násillia môžeme považovať za aktuálnu, častú a veľmi závažnú. Násilie predstavuje negatívny spoločenský jav, ktorý sa dotýka mnohých žien, ovplyvňuje rôzne oblasti ich života a ktorý môže zažiť každá žena. V minulosti bola táto téma tabuizovaná, no v posledných rokoch je jej zo strany spoločnosti venovaná čoraz väčšia pozornosť. Aj napriek tomu mnohí naďalej považujú problém násillia za súkromnú záležitosť. Ženy zažívajúce násilie sa o svojom probléme boja a hanbia hovoriť, nevedia na koho sa obrátiť a kde by mohli pomoc vyhľadať. Ľudia z ich okolia nevedia ako postupovať, alebo sa do ich problémov nechcú miešať a tak ostáva tento problém v mnohých prípadoch skrytý. Záujem o túto problematiku, ako aj jej závažnosť nás počas vypracovávania bakalárskej práce viedla k potrebe zmapovania zariadení a organizácií v Prešovskom samosprávnom kraji zameraných na poskytovanie služieb a pomoci ženám zažívajúcim násilie a súčasne k overeniu dostupnosti poskytovaných služieb.

1 Charakteristika rodovo podmieneného násillia

Rodovo podmienené násilie poukazuje na nerovnováhu moci medzi mužmi a ženami, na zneužívanie nadradeného postavenia, moci a kontroly mužov voči ženám. Na to poukazuje aj definícia *Deklarácie Spojených národov o odstránení násillia páchaného na ženách* (1993), ktorá definuje pojem násillie na ženách ako „akýkoľvek čin násillia, založený na rodovej nerovnosti, ktorého dôsledkom je, alebo ktorý smeruje k tomu, aby jeho dôsledkom bolo fyzické, sexuálne alebo psychické poškodenie trpiacej ženy, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, nátlaku alebo akéhokoľvek odňatia slobody, či už vo verejnom alebo v súkromnom živote“. V nej sa taktiež uvádza, že toto násilie zahŕňa rôzne formy násillia a prejavy násillného správania bez ohľadu na to, kde sa toto násilie objavuje, či už ide o násilie vyskytujúce sa v rodine alebo v partnerskom vzťahu, násilie zo strany členov spoločnosti alebo násilie zo strany štátu.

Aj napriek zvýšenej informovanosti verejnosti a väčšiemu záujmu o riešenie a eliminovanie rodovo podmieneného násillia je jeho výskyt v spoločnosti veľmi vysoký. Je neakceptovateľným porušením práv žien, narušením ich optimálneho sociálneho fungovania a slobody. Jeho charakteristickým znakom je nerovnocenné postavenie mužov a žien, ktoré je zneužitú na praktizovanie násillia v akejkoľvek forme. Takéto nadradené postavenie mužov nad ženami môžeme považovať za jednu z príčin rodovo podmieneného násillia. Jeho spúšťačom nemusí byť iba jedna príčina, ale môže vzniknúť aj na základe kombinácie viacerých príčin ako napr. sociálnych a kultúrnych faktorov či osobnostných charakteristík páchatel'a. „Prvotnou príčinou násillia je nerovnováha moci a jej zneužívanie. V prípade násillia páchaného na ženách v párových vzťahoch ide o nerovnováhu moci medzi ženami a mužmi“ (Bosá 2003, s. 134). K hlavným príčinám rodovo podmieneného násillia autorka Burajová (2011) za-

radzuje rodovú nerovnosť, štruktúrnú nerovnováhu a tradičné chápanie mužskej a ženskej roly spojené s vplyvom rodových stereotypov.

Formy násilia a ich prejavy bývajú často navzájom prepojené. Každá forma rodovo podmieneného násilia má svoje charakteristické podoby násilného správania a každé takéto správanie sa od seba odlišuje svojou intenzitou. Ženy, ktoré sa počas svojho života stretli s rôznymi formami násilia, ich nie vždy hodnotia ako násilie, pričom jedným z dôvodov takéhoto vnímania môže byť naučené akceptovanie určitého správania za normálne (Egger 1994)¹. Aj napriek tomu, že je takéto správanie považované za spoločensky nežiaduce býva v mnohých prípadoch akceptované. Medzi najčastejšie formy násilia môžeme zaradiť fyzické, psychické, sexualizované, ekonomické a sociálne násilie. V prípadoch fyzického, psychického a sexualizovaného násilia by sociálne pracovníčky a pracovníci (ak pomoc nevedia poskytnúť oni) mali vedieť klientke poskytnúť informácie o možnostiach pomoci iných špecializovaných odborníkov, odborníčkoch. V prípadoch sociálneho a ekonomického násilia, by okrem sprostredkovania týchto služieb mali byť kompetentní v oblasti poskytovania služieb sociálneho poradenstva, krízovej intervencie, terapií, psychologickkej a právnej pomoci, pomoci pri hľadaní zamestnania, získavania príspevkov a podobne.

S násilím sa žena môže stretnúť v ktorejkoľvek etape svojho života a páchatelmi môžu byť muži, ktorých dôverne pozná, ale aj muži, s ktorými sa nikdy nestretla. Ženám, ktoré zažívajú násilie by mala byť pomoc poskytnutá čo najskôr. Najmä dlhodobejšie rodovo podmienené násilie prebieha v určitom systéme. Podľa Mesochoritisevej (2005) môžeme cyklus násilia rozdeliť do štyroch štádií: štádium narastania napätia, štádium akútneho incidentu násilia, štádium „medových týždňov“ a štádium popretia. Po poslednej fáze dochádza k opätovnému stupňovaniu napätia a k opakovaniu cyklu násilia. Očakávanie násilia spôsobuje neustálu neistotu a strach. Žena vie, že k násiliu dôjde avšak nevie kedy. Veľmi často však dochádza k prípadom, v ktorých aj napriek dobrovoľnému vyhľadaniu pomoci klientka preruší kontakt so sociálnou pracovníčkou alebo sociálnym pracovníkom. Ak k násiliu dochádza v krátkych intervaloch a ohrozuje život ženy je potrebný rýchly zásah. Preto je poznanie cyklu násilia dôležité aj pre sociálne pracovníčky a pracovníkov pretože, ak si sú vedomí toho, že násilie sa môže v krátkom čase vystupňovať uvedomujú si, že zásah z ich strany, pomoc, spolupráca so ženou a riešenie situácie, by malo byť uskutočnené v čo možno najkratšej dobe.

Násilie negatívne vplýva na telesné i duševné zdravie žien. Sústavný život v strachu a strese má na zdravie žien nepriaznivé účinky. Okrem zdravotných následkov ovplyvňuje aj ich rodinný život. Popri inom môže mať nepriaznivý vplyv aj na deti a často je s ním spojená aj sociálna izolácia, teda prerušenie kontaktov s rodinou, priateľmi či známymi. Takáto izolácia sťažuje vyriešenie situácie a zabránenie opakovanému násilnému správaniu. Vplyv môže mať aj na zamestnanie, v ktorom môže žena podávať slabšie výkony alebo byť často práceneschopná, čo môže viesť až ku strate zamestnania (Mesochoritisevová 2011).

1.1 Možnosti pomoci z oblasti sociálnej práce

Sociálna práca predstavuje jednu z možných a účinných foriem pomoci ženám zažívajúcim rodovo podmienené násilie. Závažnosť násilia páchaného na ženách si často vyžaduje rýchlu, kvalitnú a účinnú pomoc zo strany odborníkov a odborníčkoch. Pomoc ženám zažívajúcim násilie môže byť poskytnutá ambulantnou, terénnou alebo pobytovou formou. Nie všetky služby sú však dostupné a prístup k nim je problematický pre špecifické skupiny žien (Karlovska, Krokavcova, Králová 2009). Problémom môže byť ich kapacita, ale aj finančná stránka. Niektoré inštitúcie či zariadenia poskytujú svoje služby bezplatne alebo len za nízke poplatky, čo ich dostupnosť značne uľahčuje. Na druhej strane je však počet týchto inštitúcií a zariadení nedostatočný a preto by bolo potrebné venovať aj zo strany štátu tejto oblasti zvýšenú pozornosť.

Otvorene rozprávať o zážitkoch spojených s násilím si u žien vyžaduje vynaloženie všetkých síl. Obávajú sa nepochopenia zo strany okolia, obviňovania, že sú za násilie samé zodpovedné a hanbia sa za situáciu v ktorej sa ocitli. Inštitúcie poskytujúce takúto pomoc musia očakávať, že ženy o násilí nebudú hneď hovoriť ale, že je dôležité pristupovať k nim citlivo, získať si ich dôveru, povzbudiť ich, aby sa samé otvorili a poskytli informácie o svojom probléme (Derevjaniková 2008). Je nesmierne

¹ Z originálu preložili Cviková, Horvátová a Linha (2008).

dôležité aby vedeli, že informácie s ktorými sa zdôveria budú využité v ich prospech a dôvernosť týchto informácií a ich bezpečnosť sú vždy prvoradé. Poskytnutie dostatočných informácií o problematike rodovo podmieneného násillia pomôže ženám zorientovať sa v ich životnej situácii ako aj získať prehľad o možnostiach pomoci a podpory. Dostatočné množstvo informácií je zárukou toho, že žena bude vedieť, na koho sa v prípade potreby obrátiť.

Efektívnu pomoc ženám zažívajúcim násillie poskytujú okrem iných odborníkov a odborníčkou aj sociálne pracovníčky a pracovníci. K tomu, aby ich pomoc bola čo najkvalitnejšia a najúčinnnejšia je potrebné, aby mali dosiahnuté určité vzdelanie. Podľa Karlovskej, Krokavcovej a Královej (2009) by mal byť personál vo všetkých zainteresovaných profesiách v štátnych aj neštátnych inštitúciách kvalifikovaný a špeciálne zaškolený, čo by malo zahŕňať nepretržité vzdelávanie a zaškolenie, ktoré by malo obsahovať chápanie rodovej dynamiky násillia, informácie o formách rodovo podmieneného násillia, nediskriminácií, rôznorodosti a o zákonných a sociálnych právach. Rovnako je v tejto oblasti potrebné aj zvýšenie počtu profesionálov a profesionálok špeciálne zaškolených pre prácu so ženami zažívajúcimi násillie. Nedostatok alebo nekvalifikovanosť pracovníkov a pracovníčok môže negatívnym spôsobom ovplyvniť spoluprácu so ženami zažívajúcimi násillie, pretože v prípade potreby im účinná pomoc nebude poskytnutá alebo nebude dostupná, čo v súvislosti s násillím môže byť veľkou hrozbou.

2 Metodológia výskumu

Empirickú časť môžeme identifikovať aj ako mapujúci výskum, ktorý sa orientuje na frekvenciu výskytu zariadení v Prešovskom samosprávnom kraji (ďalej PSK). Zamerali sme sa na zariadenia a organizácie (ďalej z/o), ktoré poskytujú svoje služby ženám zažívajúcim násillie a na dostupnosť služieb v súvislosti s danou problematikou. Empirická časť je nadviazaním na výskum Mgr. Ľudmily Dzurišovej Koscelníkovej a prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., ktorý bol realizovaný v roku 2012 s ich výslovným súhlasom. V ňom sa autorky venovali analýze systému pomoci a podpory v PSK zo strany poskytovateľov a prijímateľiek, pričom sa zamerali na nedostatky v tomto systéme v súvislosti s európskymi štandardmi.

Na zber dát bol využitý kvantitatívny a mapujúci výskum. Na základe spracovaných teoretických poznatkov a výskumu Koscelníkovej (2012) sme si zvolili metódu dotazníka. Na jeho vytvorenie a administráciu sme využili internetovú stránku www.survio.com/sk/. Dotazník pozostával z otvorených aj uzavretých otázok a využili sme verbálnu frekvenčnú 5-bodovú škálu s verbálnymi kotvami: vždy, veľmi často, často, zriedkavo a nikdy. Dotazník tvorilo 33 otázok a pozostával z troch častí, pričom prvá časť bola zameraná na všeobecné údaje, druhá časť pozostávala z otázok zameraných na frekvenciu výskytu rodovo podmieneného násillia s ktorou sa stretávajú dané z/o a posledná najobširnejšia časť pozostávala z otázok zameraných na poskytované služby.

Ako sme už spomínali hlavným cieľom nášho výskumu bolo zmapovať z/o v PSK, ktoré sa orientujú na pomoc ženám zažívajúcim násillie a zistiť dostupnosť ich poskytovaných služieb z oblasti sociálnej práce. Na základe toho sme si formulovali čiastkové ciele, ktoré zahŕňali: zistenie všeobecných údajov o z/o, zistenie najčastejšie sa vyskytujúcich foriem, prejavov a príčin násillia na ženách, zmapovanie služieb, ktoré poskytujú dané z/o a na základe jednotlivých služieb zistiť akú pomoc poskytujú z oblasti krízovej intervencie, sociálneho poradenstva, prevencie, psychologickú pomoci, právnej pomoci a ubytovania, zistenie, aký personál pracuje v z/o a či je špecializovaný na problematiku rodovo podmieneného násillia a zistenie či z/o spolupracujú s inými zariadeniami, organizáciami alebo odborníkmi a odborníčkami.

2.1 Výskumná vzorka

Počiatočný výber výskumnej vzorky sme realizovali na základe sumarizácie všetkých z/o z dostupných zoznamov a to zo: zoznamu organizácií, zariadení a inštitúcií PSK (Koscelníková 2012), zoznamu monitorovaných zariadení PSK (Holubová, Filadelfiová 2012), zoznamu Poskytovateľov sociálnych služieb (Prešovský samosprávny kraj 2013) [Cit. 2015-07-11], zoznamu Organizácií poskytujúcich pomoc obetiam násillia (Piata žena) [Cit. 2015-07-11] a zoznamu krízových stredísk na Slovensku (Centrum Nádej) [Cit. 2015-07-11]. Na základe toho sme si vytvorili zoznam prvotnej výskumnej vzorky, ktorú tvorilo 41 z/o PSK. Následne sme uskutočnili vlastný telefonický prieskum,

počas ktorého sme telefonicky kontaktovali jednotlivé z/o a zisťovali sme či poskytujú svoje služby ženám zažívajúcim násilie.

Po ukončení telefonického prieskumu sme vyselektovali z/o ktoré takéto služby neposkytovali danej cieľovej skupine alebo boli zrušené. Celkovo sme vyselektovali 4 zariadenia, ktoré neboli telefonicky dostupné (mali zrušené telefónne číslo), 4 zariadenia, ktoré boli zrušené a 11 zariadení, ktoré sa zameriavali na inú cieľovú skupinu a svoje služby ženám zažívajúcim násilie neposkytujú. Výslednú výskumnú vzorku tvorilo 22 z/o. Na základe konečného zoznamu sme distribuovali dotazník prostredníctvom mailu alebo osobne.

2.2 Výsledky výskumu

Dotazníky sme rozosielali od začiatku marca 2014 a opätovne sme jednotlivé z/o kontaktovali s cieľom získať vyšší počet vyplnených dotazníkov. Dotazník vo všetkých z/o vyplňali rovnako kompetentné osoby, sociálni pracovníci a sociálne pracovníčky. Z oslovených z/o sme zozbierali šesť vyplnených dotazníkov, ktoré nám zaslali: Centrum právnej pomoci - kancelária Prešov, Občianske združenie Magis, Záujmové združenie žien MyMamy, Familiaris o.z., Dorka Prešov a Gréckokatolícka charita Prešov - Dom sv. Faustíny Svidník. Dve organizácie, konkrétne Občianske združenie Návrat Prešov a Občianske združenie Návrat Bardejov odmietli vyplniť dotazník na základe toho, že svoje služby neposkytujú prioritne tejto cieľovej skupine a taktiež z dôvodu ich pracovnej vyťaženia. Občianske združenie Oco, mama a ja nám po ich viacnásobnom mailovom a osobnom kontaktovaní prisľúbilo vyplnenie dotazníka, no aj napriek tomu dotazník nevyplnili. Zvyšné z/o na naše opakované prosby o vyplnenie dotazníka nereagovali.

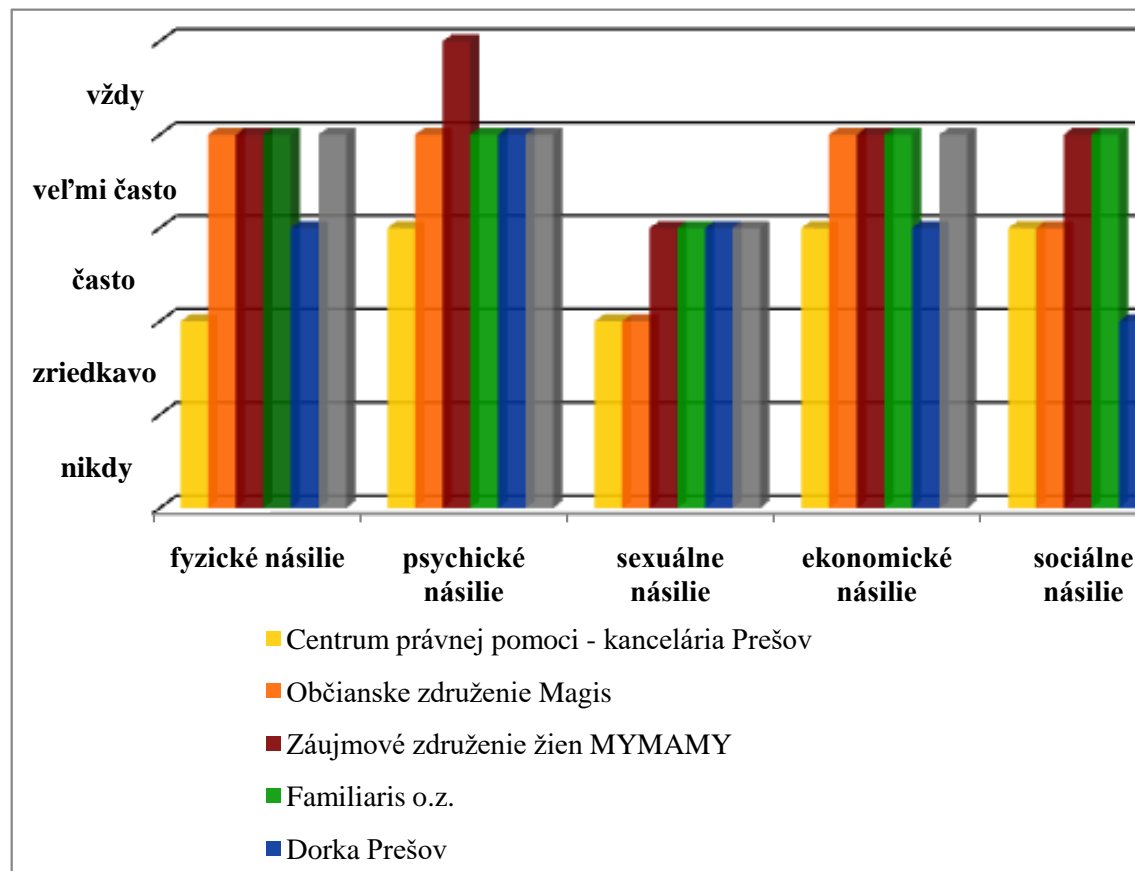
Podľa nášho názoru hlavnou príčinou nízkeho počtu zaslaných vyplnených dotazníkov mohla byť vysoká pracovná vyťaženosť personálu z/o a s tým spojená ich neochota, čo sa nám potvrdilo najmä pri osobnom administrovaní dotazníkov. Príčinou mohlo byť aj zlyhanie mailovej komunikácie (prehliadnutie alebo nedoručenie mailu). Rovnako ich zaslaný dotazník nemusel zaujať alebo im mohol pripadať zdĺhavý a príčinou mohlo byť taktiež to, že do oslovených z/o sú zasielané mnohé dotazníky s prosbou o ich vyplnenie, na základe čoho môže personál tieto prosby ignorovať.

V súvislosti s charakteristikou z/o, ktoré odpovedali na nami zaslaný dotazník sme sa okrem iného zamerali aj na ich právnu formu. Občianske združenia tvorili 50 % a rovnaké zastúpenie 16,6 % mali štátna rozpočtová organizácia, nezisková organizácia a zariadenie katolíckej cirkvi. Z nich sa 50 % zameriava na pomoc ženám zažívajúcim násilie a 50 % sa orientuje na pomoc inej cieľovej skupine, ale svoje služby poskytujú aj ženám zažívajúcim násilie.

Z hľadiska územnej pôsobnosti 50 %, konkrétne Centrum právnej pomoci - kancelária PO, ZZŽ MyMamy a Dorka Prešov poskytujú svoje služby klientom a klientkam z PSK a zvyšných 50 % sa pri poskytovaní služieb nešpecifikujú podľa územia a pomoc poskytujú klientom a klientkam bez ohľadu na územie. Poskytované služby sú z aspektu územnej pôsobnosti dostupné. Rovnako vysoký podiel 66,6 % predstavuje zastúpenie ambulantnej pomoci, konkrétne Centrum právnej pomoci - kancelária PO, OZ Magis, ZZŽ MyMamy, Familiaris o.z a pobytovej formy pomoci a to OZ Magis, ZZŽ MyMamy, Dorka Prešov a GKCH Prešov - Dom sv. Faustíny Svidník. 33,3 % zastúpenie mala terénna forma pomoci, ktorú poskytujú Centrum právnej pomoci - kancelária PO a ZZŽ MyMamy.

V dotazníku sme sa zameriavali aj na zistenie najčastejšie sa vyskytujúcich foriem násilia na ženách s ktorými sa personál z/o stretáva pri práci so ženami zažívajúcimi násilie. Aj napriek častému výskytu všetkých foriem násilia môžeme za najčastejšie sa vyskytujúce považovať psychické násilie. Naopak najnižšie zastúpenie malo sexuálne násilie čo znázorňuje graf 1.

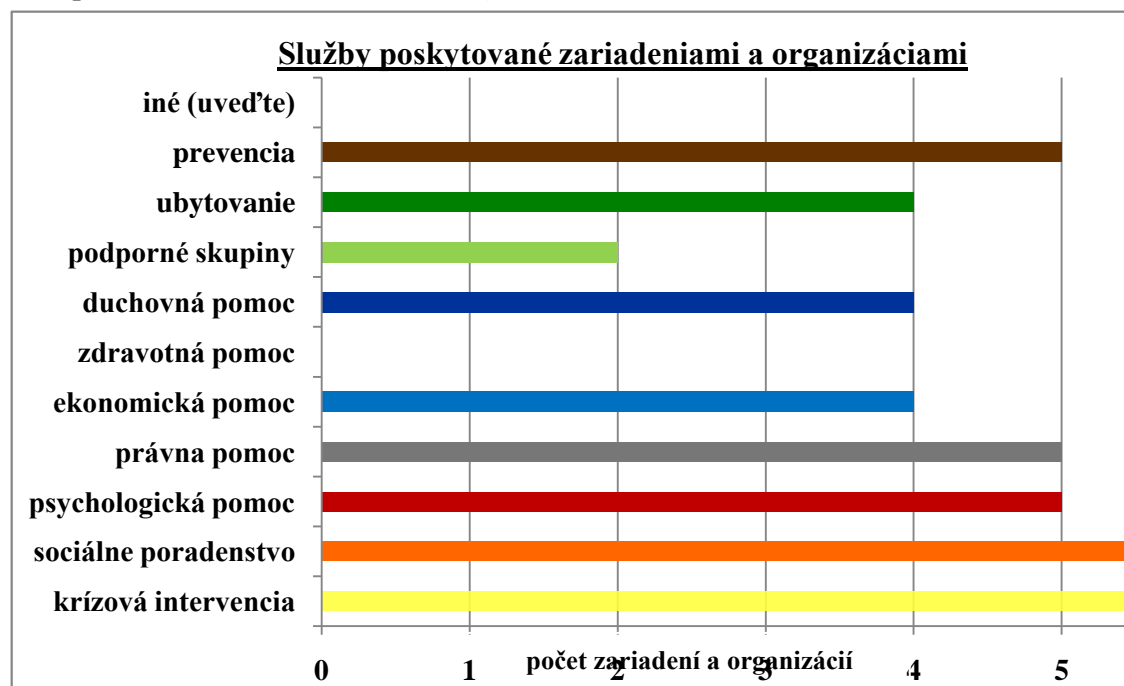
Graf 1
Formy rodovo podmieneného násillia

V súvislosti s tým sa spájajú aj prejavy násillia páchaného na ženách. Najčastejšie sa vyskytujúcimi prejavmi bolo urážanie, ponižovanie, očierňovanie a zastrašovanie, vyhrážanie či manipulovanie, pričom tieto prejavy môžeme chápať ako psychickú formu násillia. Naopak najnižšie zastúpenie malo trhanie vlasov a popálenie, čo môžeme chápať ako fyzické násillie. Spomedzi najčastejšie označovaných príčin násillia páchaného na ženách respondenti, respondentky jednotlivých z/o označili za najčastejšie sa vyskytujúce tradičné chápanie mužskej a ženskej roly, nadradené postavenie muža voči žene a násilnícku povahu partnera, agresivitu. Za najmenej vyskytujúce sa príčiny považujú nízke sebavedomie partnera a vyprovokovanie ženou.

Na základe získaných informácií môžeme služby poskytované ženám zažívajúcim násillie zastúpené v jednotlivých z/o priblížiť v grafe 2.

Graf 2
Zastúpenie služieb v zariadeniach a organizáciách

Na základe príslušného grafu môžeme poukázať na to, že v porovnaní s výskumom Koscelníkovej (2012) zastáva rovnako popredné miesto v poskytovaných službách sociálne poradenstvo, predovšetkým základné sociálne poradenstvo, ktoré poskytujú všetky z/o. Strániace poradenstvo poskytuje iba ZZŽ MyMamy.

V rovnakom počte z/o sú poskytované služby krízovej intervencie, pričom vo vyššie spomínanom výskume mali služby krízovej intervencie nižšie zastúpenie. Služby prostredníctvom krízovej telefonickej linky poskytujú Centrum právnej pomoci - kancelária PO a ZZŽ MyMamy, ktoré rovnako zabezpečujú krízovú internetovú/mailovú poradňu, ktorú poskytuje aj Familiaris o.z. Spomedzi nich iba ZZŽ MyMamy vypracováva bezpečnostný plán.

Vysoké zastúpenie - v piatich z/o má aj psychologická pomoc a to najmä prostredníctvom psychologického poradenstva pre ženy. Psychologické poradenstvo pre deti poskytujú tri z nich a to OZ Magis, ZZŽ MyMamy a Dorka Prešov. 50 % z daných z/o poskytujú terapie, konkrétne OZ Magis, Dorka Prešov a GKCH Prešov – Dom sv. Faustíny Svidník.

Právna pomoc poskytovaná piatimi z/o je zastúpená pomocou pri podávaní trestných oznámení a predbežných opatrení, právnym poradenstvom a sprevádzaním na súdne pojednávania.

Ekonomická oblasť pomoci je zastúpená v štyroch z/o a je najčastejšie reprezentovaná ekonomickým poradenstvom, pomocou pri hľadaní zamestnania a hmotnou pomocou. Rovnako ako vo výskume z roku 2012 aj v tomto mala priama finančná pomoc minimálne zastúpenie, iba v jednom - OZ Magis.

Ubytovanie pre ženy s deťmi poskytujú tri z/o – OZ Magis, ZZŽ MyMamy a Dorka Prešov. V jednom zariadení je ubytovanie poskytované iba pre ženy - GKCH Prešov - Dom sv. Faustíny Svidník. OZ Magis ako jediné poskytuje ubytovanie, ktoré nie je časovo obmedzené a je bezplatné. Ostatné zariadenia poskytujú ubytovanie na časovo obmedzenú dobu v rozmedzí 1 roka až 3 rokov, ktoré je poplatné. Za negatívum považujeme zníženie počtu zariadení, ktoré poskytujú ubytovanie ženám zažívajúcim násilie s utajenou adresou - iba ZZŽ MyMamy, počas výskumu z roku 2012 poskytovalo ubytovanie s utajenou adresou aj OZ Magis.

Vysoký počet – päť z/o sa angažuje aj v oblasti prevencie, rovnako ako vo výskume z roku 2012. Ide predovšetkým o primárnu prevenciu. Sekundárnu prevenciu poskytuje 50 % z/o, konkrétne OZ Magis, ZZŽ MyMamy a GKCHPrešov – Dom sv. Faustíny Svidník. Terciárna prevencia ma zastúpe-

nie v dvoch zariadeniach Dorka Prešov a GKCH Prešov - Dom sv. Faustíny Svidník. ZZZ MyMamy pripravuje a realizuje výskumy a priebežné štatistiky, organizuje informačno-vzdelávacie stretnutia pre stredné a vysoké školy a pre Ústav na výkon väzby a trestu v Sabinove, organizuje FemFest - festival zameraný na búranie rodových stereotypov a pravidelne sa zapája do kampane 16 dní aktivity proti násiliu páchanému na ženách a realizuje publikačnú činnosť.

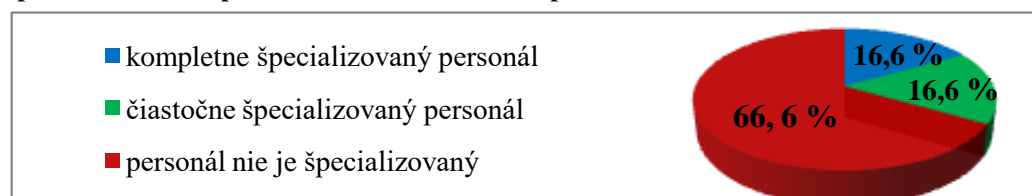
Rovnako ako vo výskume z roku 2012 nulové zastúpenie predstavuje zdravotná pomoc, ktorá sa vyskytuje iba vo forme spolupráce s konkrétnymi špecialistami, špecialistkami. Nezmenený stav oproti roku 2012 je v oblasti organizovania podporných skupín – iba ZZZ MyMamy a svojpomocných skupín – OZ Magis.

V súvislosti s personálom z/o má najvyššie zastúpenie v piatich zariadeniach pozícia sociálneho pracovníka/pracovníčky. V štyroch zo šiestich z/o je zastúpená pozícia psychológ/psychologička a právnik/právnička. V troch z/o tvorí ich súčasť supervízor/supervízorka a v dvoch zariadeniach kňaz, rehoľná sestra a dobrovoľníci/dobrovoľníčky.

Za dôležité považujeme uviesť, že pri mapovaní jednotlivých z/o uvidelo iba jedno zariadenie ZZZ MyMamy, že má personál kompletne špecializovaný na tému násilia páchaného na ženách. Iba jedno zariadenie má časť personálu zaškoleného na túto tému Dorka Prešov a v štyroch zariadeniach personál nie je špecializovaný na problematiku násilia páchaného na ženách, na čo poukazuje aj graf 3. Oproti roku 2012 nastala zmena, keďže v spomínanom výskume nemalo žiadne zariadenie kompletne vyškolený personál.

Graf 3

Špecializovanosť personálu na tému násilia páchaného na ženách

Všetky z/o spolupracujú s inými zariadeniami, inštitúciami, organizáciami, odborníkmi či odborníčkami. Medzi inštitúcie s ktorými dané z/o najčastejšie spolupracujú patria súd, Mestský úrad, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny a Úrad Prešovského samosprávneho kraja a tri zariadenia sú členmi Synapsie. Spomedzi odborníkov a odborníčok spolupracujú najmä s psychológmi a psychologičkami, psychiatrami a psychiatrickami, právnikmi a právničkami, lekármi a lekárkami.

Záver

Aj napriek tomu, že výskumy podobné nášmu už boli v minulých rokoch realizované považujeme za dôležité dodať, že podľa nášho názoru je tento výskum potrebný, pretože ním aktualizujeme a komparujeme poznatky z výskumu z roku 2012 a jeho výsledky poukazujú na neustále sa meniaci stav v oblasti poskytovania sociálnych služieb. Taktiež ním poukazujeme na potrebu priebežného a opakovaného analyzovania a to preto, že niektoré z/o zanikajú a naopak iné, nové vznikajú. Existujúce z/o môžu meniť svoju pôsobnosť, čo znamená, že aj napriek tomu, že sa v minulosti neorientovali na pomoc ženám zažívajúcim násilie, na základe zmeny takejto služby v súčasnej dobe môžu poskytovať. Potrebnosť výskumu sa podľa nášho názoru preukázala aj na základe výskumnej vzorky, ktorá bola oproti výskumu Koscelníkovej (2012) nižšia. Zároveň je to možné vnímať v kontexte budovania tradície prešovskej sociálnej práce zameranej na problematiku násilia páchaného na ženách.

Počas telefonického prieskumu nás viacerí pracovníci, pracovníčky z/o informovali o tom, že tieto z/o boli zrušené na základe nedostatočného množstva finančných prostriedkov. Dovolíme si tvrdiť, že nedostatočné financovanie je jedným z hlavných dôvodov zanikania z/o poskytujúcich služby ženám zažívajúcim násilie čo nás vedie k názoru, že je potrebné vyčleniť finančné prostriedky na podporu ich fungovania a vzniku nových z/o.

Na základe výskumnej vzorky ktorú tvorilo 22 z/o sa domnievame, že tento počet nie je dostačujúci, čo potvrdzuje aj ich vyťaženosť. Z uvedenej vzorky nie sú všetky z/o špecializované na pomoc

tejto cieľovej skupine, čo sa v niektorých prípadoch môže odzrkadliť na nedostatočnej alebo nekvalifikovanej pomoci ženám zažívajúcim násilie a preto sa domnievame, že je nutné zamerať sa na zvyšovanie odbornej kvalifikácie personálu. Na základe toho sme dospeli k názoru, že špecializácia na problematiku rodovo podmieneného násillia u sociálnych pracovníkov a pracovníčok by mala byť jedným z predpokladov na výkon tejto profesie. Na základe toho je podľa nášho názoru potrebné vybudovať nové z/o, ktoré by poskytovali pomoc ženám zažívajúcim násilie a to prostredníctvom dostupných služieb, ktoré by poskytoval špecializovaný personál.

Pravidelné mapovanie zohráva podstatnú úlohu pri analyzovaní toho, aké služby sú v súvislosti s danou problematikou poskytované, či sú dostupné, v akom množstve, aká je ich kapacita a aké služby poskytované nie sú a v prípade tejto cieľovej skupiny by mali byť poskytované. Pravidelné mapovanie teda môže ponúkať jasný obraz o tom, ako sa vyvíja situácia v danej problematike, v našom prípade konkrétne v PSK, na základe čoho je možné zostavovať plány a stratégie na jej zlepšenie.

Považujeme za dôležité uviesť, že počas zhromažďovania informácií o z/o sme sa viackrát stretli s neaktuálnymi, nepresnými alebo nedostačujúcimi informáciami, ktoré majú slúžiť aj ako zdroj informácií o možnostiach pomoci pre ženy zažívajúce násilie. Na základe toho je podľa nášho názoru potrebné zabezpečiť pravidelnú aktualizáciu a kontrolu poskytovaných informácií, ktoré majú slúžiť ženám zažívajúcim násilie ako zdroj informácií o možnostiach pomoci. Z praktického hľadiska môže náš výsledný zoznam z/o pomôcť a slúžiť ženám zažívajúcim násilie ako informačný zdroj o možnostiach pomoci v PSK.

Literatúra:

BOSÁ, M.: Prečo ženy zažívajú násilie. Nerovnováha moci medzi ženami a mužmi. In: Ružový a modrý svet. Rodové stereotypy a ich dôsledky. Eds. J. Cviková – J. Juránová. Bratislava: Aspekt 2003, s. 134 – 143.

BURAJOVÁ, B.: Ako v médiách citlivo informovať o násilí páchanom na ženách. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti 2011. 63 s.

Centrum Nádej: Krízové linky, poradne, krízové centrá pre týrané ženy, deti a obe domáceho násillia. [Cit. 2015-07-11]. Dostupné na internete: <http://www.centrumnadej.sk/uploads/images/Gallery/Loga/Kontakty_Celoslovenske_Krizaky_a_poradne.pdf>

Deklarácia Spojených národov o odstránení násillia páchaného na ženách. [Cit. 2015-07-11]. Dostupné na internete: <http://www.esfem.sk/subory/prava/declaration_osn.pdf>

DEREVJANÍKOVÁ, Š. et al.: Monitorovacia správa k východiskovej situácii v oblasti poskytovania pomoci a ochrany ženám zažívajúcim násilie v párových vzťahoch v meste Košice. Košice: ZZŽ Fenestra 2008. 60 s.

EGGER, R. et al.: Gegen Gewalt an Frauen handeln. Wien: Bundeskanzleramt a Bundesministerin für Frauensachen 1994. Zdroj: CVIKOVÁ, J. – HORVÁTOVÁ, E. – LINHA, M.: Konať proti násilliu na ženách. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR 2008. 90 s.

HOLUBOVÁ, B. - FILADELFIOVÁ, J.: Monitoring sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti z hľadiska európskych štandardov. VÚ v rámci úlohy č. 2261. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny 2012. 208 s.

KARLOVSKÁ, D. – KROKAVCOVÁ, N. – KRÁLOVÁ, S.: Bezpečný ženský dom ako nástroj uplatňovania ľudských práv žien a detí. Košice: Fenestra 2009. 60 s.

KOSCELNÍKOVÁ, E.: Pomoc ženám zažívajúcim násilie v párových/intímnych vzťahoch a ich deťom v Prešovskom samosprávnom kraji. Diplomová práca. Prešov: FFPU 2012. 147 s.

MESOCHORITISOVÁ, A.: Spoločenské a ľudskoprávne aspekty násillia páchaného na ženách. In: Násilie páchané na ženách - vybrané kapitoly. J. FILADELFIOVÁ – Z. MAGUROVÁ – A. MESOCHORITISOVÁ. Prešov: EsFem 2005, s. 4 – 63.

MESOCHORITISOVÁ, A.: Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch. In: Rodové štúdiá. Súčasné diskusie, problémy a perspektívy. Eds. Z. KICZKOVÁ – M. SZAPUOVÁ. Bratislava: Univerzita Komenského 2011, s. 449 – 470.

Piata žena: Organizácie poskytujúce pomoc obetiam násillia. [Cit. 2015-07-11]. Dostupné na internete: <<http://piatazena.wordpress.com/o-pomoci/>>

Prešovský samosprávny kraj: Poskytovatelia sociálnych služieb. [Cit. 2015-07-11]. Dostupné na internete: <<http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/urad/odbor-socialny/poskytovatelia-socialnych-sluzieb/>>